

Enough or Extra?

פרשת ויקהל תשע"ד

36 ¹Bezalel shall carry out — with Oholiab and every wise-hearted man within whom HASHEM had endowed wisdom and insight to know and to do all the work for the labor of the Sanctuary — everything that HASHEM had commanded. ² Moses summoned Bezalel, Oholiab, and every wise-hearted man whose heart HASHEM endowed with wisdom, everyone whose heart inspired him, to approach the work, to do it. ³ From Moses' presence they took the entire gift that the Children of Israel had brought for the work for the labor of the Sanctuary, to do it. But they continued to bring him free-willed gifts morning after morning. ⁴ All the wise people came — those performing all the sacred work, each of them from his work that they were doing — ⁵ and they said to Moses, as follows, "The people are bringing more than enough for the labor of the work that HASHEM has commanded to perform." ⁶ Moses commanded that they proclaim throughout the camp, saying, "Man and woman shall not do more work toward the gift for the Sanctuary!" And the people were restrained from bringing. ⁷ But the work had been enough for all the work, to do it — and there was extra.

2 Artscroll - Stone Chumash
verse: If there was enough, then how was there extra?
— There was only a small, insignificant amount of leftover material, and it was put away for future repair work, or it was used to make additional vessels for the Tabernacle service (Ramban).
— Since there was a bit extra, the artisans could do their work without skimping on their use of materials (Sforno).

3a R. Silberman - Ed.

work was their sufficiency — was enough for them — for all the work) — this means the work of contributing was the sufficiency of (was enough for) the workers at the Tabernacle, for all the work connected with the Tabernacle to make it and even to leave some over¹. *וְהוֹתֵר* is an infinitive similar to, (VIII. 11) "[But when Pharaoh saw that there was respite] he allowed his heart to be hardened (הִכְבִּיר)"; (2 Kings III. 24) "and they smote (הִמָּוֶה) Moab" (infinitives used in perfect sense).

36
¹ In explanation of this comment the following should be observed: (1) that Rashi explains the word מלאכה the first time it occurs as alluding to the work of bringing the contributions for the Tabernacle whilst on the second occurrence he refers it to the work on the Tabernacle (2) that *וְהוֹתֵר* is explained as *עָשָׂה* in the middle of the sentence refers to the work of the Tabernacle, but that this cannot be its meaning at the beginning of the verse for this would give a translation somewhat as follows: and the work of the Tabernacle was sufficient for the work of the Tabernacle etc., and would leave untranslated the the suffix in *וְהוֹתֵר*. Now the word *וְהוֹתֵר* appears to denote anything in which a person is engaged, what one is doing, the matter in hand, and so it may be translated in various ways: occupation, business, work, the property in which one is occupied, etc.

קטב שמן פרשת ויקהל המוב

ולמה הוצרך משה להעביר קול כזה ומאי איכפת ליי אם ישאר נותר למשכן אלא דיש דלפעמים נאחזים בהתעוררות לחקות את חברו והכל תורמים ואובדים חשבון מטרותם ועושים כמצות אנשים מלומדה בלי חשבון והשגה ונעשה הרגל המאבד כונת המצוה ורק מי שיש בכוח לעצור המעשה הוא באמת בעלים על עצמו ואם אינו יכול לעצור ולהפסיק נמצא הוא עבד להרגל וכדאי להעיר שהכתוב משתמש במלה של ויכלא העם לכטא מה שהפסיקו התרומה אלא דרמו דהכח לעצור

שעה 5 מנחם ציון

במשכן היה אסור להוסיף בכלים ובקישוטים יותר ממה שהתורה צותה, ואף לשנות חומר פשוט וזול להומר טוב ויקר, למרות שתשוקת בני ישראל לנדב למשכן היתה כה עזה עד שהוצרכו להעביר קול במחנה: "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש", משא"כ במקדשים שבנו שלמה המלך והורדוס, שם הוסיפו הרבה כלים, קישוטים וחומרים מזהב וכסף. הסעם הוא, כי את המשכן היה צורך לטלטל ולהסיע ממקום למקום ככל מסעי בני ישראל. הארון, המנורה, השלחן ומזבח הזהב היו צריכים להנשא בכתף, וכל יתר חלקי המשכן היו צריכים לפרוק ולהטעין בעגלות, ואח"כ להוציאם מהעגלות ולהקימם שוב בכל מקום הנייתם. התורה לא רצתה להכביד את המשא על אלה שהתעסקו בכך. משא"כ בבנייני שלמה והורדוס שהיו תמיד קבועים ועומדים, לא היתה בהם בעיה של הכבדה, לכן הוסיפו בהם דברים רבים של הדור והדר, לקיים מה שכתוב (שמות טו) "וזה אילי ואנותו".

קטב המוב פרשת ויקהל שמן 6

התרומה הוא כאילו הוא בבית הכלא דהרגלו מכריח לו לתרום ולכן הוא מוכרח לעצור כדי שלא יאבד חשיבות התרומה וכוונתה.

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר (לו, ז)

באו"ח הק' הקשה דהוי הפכים דאיך זה יתכן להיות די והותר בבת אחת. ויתכן לומר דזהו עצם יסוד המשכן דיהי' תרתי דסתרי דמחד גיסא יתפאר וגם יתפלא האדם מזה שיכול ע"י מעשיו לעשות דירה להקב"ה ולהשיכן שכינתו בתוכו ואף לאחר העגל ומאידך גיסא צריך להכיר כי עוד רחוק הוא מהקדושה וזה בבחינת רצוא ושוב דשניהם יחד כענין שלוי' לרחוק ולקרוב אמר ד' דהיינו מי שהוא רחוק וקרוב בבת אחת יגיע לשלמות. ועוד י"ל ככוון זה דענין הותר הוי חלק מהדים דהיינו דלעולם צריך להשאר הרצון להוסיף יותר ממה שצריך ואז נעשה התשוקה להוסיף חלק מהדים וגם במובן של הבטחה על המחר ועל דורות הבאים דאם אינו מבטיח שאותה נדיבת לב ישפיע גם לדורות הבאים הוי חסרון בהדים.

מזה יש ללמד שאין לאדם להחמיר ולהכביד במצוות על חשבונם של אנשים אחרים, הוא רשאי להוסיף לעצמו חומרות והכבדות יותר משורת הדין בקיומן של מצות ואף

ברכה תבוא עליו. אבל אל לו להחמיר על אחרים. בברכות (טו) נפסקת ההלכה: "אומנין קורין בראש האילן ובראש הגדבן, ובעל הבית יורד למטה ומתפללי". משמע מזה כי בעל הבית, על חשבון עצמו מוטל עליו לקיים את המצוה בשלימות ולא להתחמק מכל הכבדה. אבל האומנין המקיימים מצוה על חשבון בעל הבית, אל להם לרדת להדר את הפלחם.

התורה נופה הוכח כתיבא? א"ר יוחנן דאמר קרא ויצו משה ועבדו קול במתנה... וקאמר ליה לישראל
לא תפיקו ותיתרו מרה"ר דירכו לדה"ר (שבת צ"ב, ב).

Where in the Torah is the prohibition of carrying on Shabbos written? Rabbi Yochanan said, "The Torah states, 'Moshe issued a command and sent a proclamation throughout the camp....' He was telling the Jews, 'Do not bring

objects back and forth between your private domain and the public domain.'"
(Shabbos 96b)

The Sages of the Gemara derive from this verse that it is prohibited to transport objects from a private domain, such as one's home or front yard, to the public domain, such as a broad thoroughfare, and vice versa, on Shabbos. According to the simple meaning of the verse, however, Moshe was speaking about materials and money contributed for the construction of the Mishkan on any day of the week, not just on Shabbos; and his rationale was that no more material was needed, for enough had already been contributed. His order to refrain from further contributing applied to the other six days of the week just as it did to Shabbos. How, then, do the Sages derive the law of Shabbos from this verse?

The Gemara discusses this question and points out that Shabbos is not mentioned in this verse. Nevertheless, through the principle of *gezeirah shavah*—the similar wording found in this verse and in the command to blow the shofar on Yom Kippur during the yovel year (Vayikra 25:9), the Torah implies a connection between the two verses. Just as the verse of the shofar on Yom Kippur speaks of a day on which *melachah* is prohibited, so does the verse about Moshe's proclamation refer to a day on which *melachah* is prohibited, namely, Shabbos. Thus we learn that carrying between a public and a private domain is prohibited on Shabbos.

But this raises another question: According to the Sages, Moshe commanded the people to cease contributing because of the arrival of Shabbos. Why then does the verse attribute his command to the fact that enough materials had already been contributed? Moreover, if Moshe's command was issued to prevent the desecration of Shabbos, why didn't the contributions resume after Shabbos?

To answer these questions, let us explore a different issue, raised by both the *Oh Hachaim* and the *Maor Vashamesh*: According to the simple understanding of the text—that Moshe's command was because of a glut of materials—why did Moshe think there was too much? In the words of the *Oh Hachaim*, "What evil could there have been in a treasure trove that would enhance the splendor and glory of Hashem's House?" This last question suggests that the surplus of material was not sufficient cause for Moshe to command a cessation of all contributions; the Sages understood, therefore, that Moshe had a different rationale: the laws of Shabbos.

Enthusiasm and Joy: Preconditions for Generosity

Let us explore the concept of contributions of materials from Hashem's viewpoint. Why did the Creator, Master and true Possessor of everything that exists, require human beings to donate building materials and to volunteer their time and talents for erecting His Home? He is certainly capable of providing an endless source of materials and angelic laborers.¹ Indeed, He did just that for the precious *shoham* and *miluim* stones needed for the vestments of the *kohen gadol*, as the Sages teach: Hashem seeded the clouds with precious gems from the banks of the Pishon River. The clouds carried those stones to Bnei Yisrael's wilderness encampment. When the manna fell each morning, the clouds released their treasure, which fell from the heavens and landed along with the portions of manna destined for the *nesi'im* of the Tribes. The *nesi'im*, in turn, contributed those stones for the *kohen gadol's* *Choshen* and *Eiphod* (see *Targum Yonasan ben Uziel*, *Shemos* 35:27, and *Yuma* 75a).⁴ True, He could have supplied everything on His own; nevertheless, He desired Bnei Yisrael's participation in the form of their generous contributions.

For their part, Bnei Yisrael gave their participatory contributions in a very exalted manner. As the midrash states: "All Yisrael rejoiced with the construction of the Mishkan; they brought each contribution with joy and *zerizus*—alacrity" (*Bamidbar Rabbah* 12:16). Moreover, the midrash adds, their *zerizus* and joy were so great that everything needed for the Mishkan was donated within two days. Not only that, but when the men arrived with their gifts early each morning, they found that their wives had preceded them with their own contributions (see *Shemos* 35:22, with the commentary of Rabbeinu Bachaye; and *Shemos* 36:3). All this attests to the level of generosity and true desire to fulfill Hashem's commands that the entire nation displayed.

As we have established that Bnei Yisrael were commanded to contribute to the construction of the Mishkan because Hashem desires and favors His nation's generosity, the question of why Moshe commanded Bnei Yisrael to stop contributing becomes even more puzzling.⁵ Why would Moshe order the Jewish People to cease doing that

which finds favor in Hashem's Eyes? It seems that it is this very question that compelled the Sages to reinterpret the verse in a manner that is not in accord with the simple meaning of the words; for the simple understanding—that Moshe called a halt when the contributions exceeded the need—is unfathomable. The Sages sought another reason, and found it in the *gezeirah shavah* that connects our verse with the shofar blown on Yom Kippur of the yovel year, thus categorizing the act of carrying from domain to domain as a labor prohibited on Yom Kippur and, by extension, on Shabbos. In short, Moshe's order to stop bringing materials was in consideration of the onset of Shabbos.

But, as we asked earlier, if Moshe issued his injunction prohibiting further contributions because of Shabbos, why does the Torah attribute his proclamation to an overabundance of donated materials? In addition, we may ask, why weren't the contributions resumed after Shabbos?

We suggest that the contribution of gifts to the Mishkan and the joyous enthusiasm with which they were brought attest to the people's high spiritual standing and reveal their innermost will and desire to draw constantly closer to Hashem, which is the very purpose of the mitzvah of contributing to the Mishkan. Moreover, the men's exalted level was displayed by their zeal in bringing their gifts in the early morning, and the women's level was even higher, for they arrived earlier than the men. In these acts, the splendor and depth of Bnei Yisrael's love for Hashem, a love that breaches boundaries, is most evident. (Similarly, we find the concept of love that breaches boundaries when the Torah was given to the nation at Har Sinai. Their fervor, enthusiasm, and desire for closeness to Hashem put them in danger of attempting to ascend the mountain, an act that was specifically forbidden to them. To keep their passion in check, Hashem commanded Moshe to erect boundaries around the mountain [see *Shemos* 19:12, 21].)

The joyous, unbridled enthusiasm with which Bnei Yisrael contributed to the Mishkan was performed with a tremendous outpouring of love and deep feeling—feelings that displayed their deepest innermost desire to give to the Mishkan in a manner and with a fervor that broke through all boundaries. However, once Shabbos had arrived and they were forced to stop giving, there was no reason to resume once again after Shabbos. Thus, when the Torah tells us that "the people are bringing much more than is needed for the job," that was not the reason for which they stopped giving. That was the reason they did not once again resume giving after Shabbos. They stopped giving however because of the prohibition of Shabbos. Nevertheless, they did not need to resume giving after Shabbos, because the manner in which they displayed the depth

of their passion and zeal before Shabbos was sufficient testimony to Bnei Yisrael's unbridled love. The Mishkan therefore needed no resumption of further donations, for they had already demonstrated their unrestrained desire to come close to Hashem. At this point there was no need for and nothing to be gained by showing it again.

According to the concept we have discussed, we can answer a question that we asked in a previous essay on *Parshas Vayakhel*, entitled "The Nobility of Encouraging Others to Perform Mitzvos": Chazal teach us that not only was it a mitzvah to contribute to the Mishkan, it was also a mitzvah for a Jew to encourage his fellow Jew to contribute to the Mishkan. But these words of Chazal raise a profound question. How can they say that there was a mitzvah for a Jew to encourage his fellow Jew to contribute, which constitutes the ideal of *arvus*—the mandate that every Jew is responsible for the conduct of his fellow Jew? The imperative of *arvus* was taught to Bnei Yisrael only much later, in the fields of Moav shortly before Moshe Rabbeinu's passing.

Based on the principles we have explained here, we can understand Chazal's words, for the lesson that Chazal teach us, that the Jews were to encourage their fellow Jews to contribute to the Mishkan, does not stem from a mandate of *arvus*. Rather, it emanates from the fact that the foundation of the mitzvah of giving to the Mishkan, as we have pointed out, was to donate with unbridled joyous enthusiasm. Human nature is such that when a person is excited about and absolutely enamored with something, he wants nothing more than for others to join him and also partake in the amazing experience that he is undergoing. Thus, the meaning of Chazal's words is that a person should become so excited, so absolutely taken with the opportunity to give to the Mishkan, that he will feel the need to share that excitement with his fellow man and will want him to have a share in the mitzvah as well.

Fulfilling Hashem's Will, Generously and Enthusiastically

Based on our discussion, we can understand that our obligation to fulfill Hashem's Will demands generosity of heart, *zerizus* (enthusiasm and alacrity), joy, and striving to draw nearer to Hashem. We see that our Divine service must be performed without hesitation, without delay. It must be performed in a manner that breaches the binding constraints of our physicality, which, by their very nature, interfere with and even block the spiritual longings of our souls. The *Mesilas Yesharim* (ch. 7) explains the concept of *zerizus*, the brisk enthusiasm required for the performance of mitzvos: "A person whose soul burns with passion to fulfill his obligation to his Creator certainly will not tarry or procrastinate in performing His mitzvos. Rather, his movements will be like the movements of the flashing fire. He will neither rest nor relax until he has brought the matter at hand to completion."

Thus we find that at Har Sinai, the nation's great yearning and exceptional enthusiasm to draw nearer to Hashem could have caused them to breach the boundary that Hashem had commanded them not to cross, putting them in grave danger. To prevent this, Hashem commanded Moshe to erect a physical barrier to remind them of just how near they might approach (see *Shemos* 19:21–25, with Rashi and *Ibn Ezra* to v. 21).

This burning desire and alacrity is extremely important and beloved to Hashem. Even if there is no more need for that *zerizus*, it should not be curtailed unless there is an independent, overriding reason to cease, for the *zerizus* itself is the goal and purpose of the Divine service. Nevertheless, if there is a compelling situation or halachah that demands an end to that *zerizus*, then the activity must be stopped, even at the peak of its flame, for the Torah states, "and the people stopped bringing"—that is, they were constrained from bringing.

13 טללי ויקהל אורות שז

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש (מ.ו.)

מפסוק זה למדו חז"ל על איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. כידוע אין אדם מתחייב בהוצאה, אלא כשעקר חפץ שהיה מונח על מקום הרחב לפחות ד' טפחים על ד' טפחים, ואף הניח אותו על מקום בעל שיעור כזה. דבר זה נרמז בטעמי המקרא של פסוק זה: מונח רביעי, זרקא ושוב מונח רביעי, לרמז כי אין אדם חייב בהוצאה, אשר זריקה מכללה, אלא אם כן היה החפץ מונח לפני העקירה ולאחר ההנחה על גבי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה טפחים.

(נחל אליהו)

Ohr HaChaim (ibid.) notes the apparent contradiction in the above verse. First, we are told that the bringing of the materials was דיים, enough, implying that the people brought whatever was necessary to build the *Mishkan* (Sanctuary), but not more than that. Then, the verse concludes with והותר, and more than enough. In Ohr HaChaim's words, "If it was דיים, it was not והותר; if it was והותר, it was not דיים!" He offers the following resolution:

was extra. If they had brought just enough, then each person might have been tempted to arrogantly assume that his contribution was the one which brought the *Shechinah* to dwell amid the people. It was to eliminate such selfish speculations that a surplus was necessary.

Ramban observes that this surplus was too small to be recorded in the next *sidrah's* accountings. It was reserved for בִּרְקַב הַבַּיִת, general maintenance and repairs, or for making holy objects to be kept in reserve (Mishnah Shekalim 4:4). [See also the commentary to 38:21.]

זהו שהפסוק אומר, והמלאכה היתה דיים מהממון שהיה ראוי לבנין המשכן, שהספיק בדיוק לבנינו ולא נשאר ממנו מאומה, והותר, וחלק האנשים שלא היו ראויים שהמשכן יבנה מנדבתם, נשאר.

"ישקני מנשיקות פיהו"

אם ברצוננו להקדיש את ילדי ישראל מתוך אהבה וחיבה לה' אלוקינו, כל צורת הלימודים שלנו חייבת להיראות אחרת. מתן תורה היה בבחינת נשיקה, כפי שאמר שלמה המלך ע"ה כשה"ש (א, ב) "ישקני מנשיקות פיהו". זוהי ההגדרה המדוייקת של מתן תורה. לא רק תפילין או מזוזה, לא רק סיפור צי"מ. לא ולא. מתן תורה זוהי נשיקה!

מתי המצוה הראשונה שמלמדים ילד? אומר לכם מה שאני חושב. חז"ל אומרים "קטן היודע לדבר - אביו לומדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? - אמר רב המנונא: 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב'" (סוכה מב ע"א). כלומר, ילד קטן בהגיעו לגיל שנתיים וחצי מלמדים אותו את הפסוק "תורה צוה לנו משה".

אולם לאמיתו של דבר, עוד לפני כן, בגיל קטן יותר כבר לימדו אותו דבר נוסף. מהו? ילד קטן זה מסתובב בבית, ופעמים הוא נוטל לידיו אחד מספריו הרבים של אביו, והספר נופל ארצה. ומה אומרים לו? "תן נשיקה"! אמא מרימה את ילדה הקט ומצוה עליו: "תן נשיקה למוזוזה!" [זכורני בילדותי כשלא היה מה לעשות עם הילדים הקטנים, היו לוקחים אותם לנשק את המוזוזה...]. והנה הדבר ראשון שמלמדים ילד: לתת נשיקה לקב"ה. כי זוהי כל היהדות.

וכשנכנסים ללמד בכיתה, אם לא מלמדים את הילדות לתת נשיקה

"תוכו רצוף אהבה"

↓ "מעולם לא קראתי לאשתי אשתי, אלא לאשתי ביתי". אנו רוצים לבנות בית לקב"ה. מהו "בית"? קץ של אהבה, של חיבה, ובחוד הקץ הזה אובלים ושותים וכו'. כך בעצם הגדיר לנו הקב"ה בכבודו ובעצמו את מהות הבית שנבנה עבורו ע"י שלמה המע"ה - וזה לשון הפסוקים משה"ש (ג, ט-י): "אפריח עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב מרכבו ארגמן" - בנין גשמי מופלא עשוי מזהב ומכסף, אך מה היה התוכן הפנימי שלו? "תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים" - הוא היה בוער באש האהבה!

נמצא, אם כן, שכאשר תלמידה [או מורה...] ממלמלת כלאחר יד את הברכה לפני השתיה, החסרון אינו רק בעצם אמירת הברכה. לקב"ה לא אכפת שהשתה גם כלי ברכה. החסרון הוא בשייכות, בקרבה ובאהבה. וכמו שלפעמים אמא מבקשת מבנה הקטן: "תאמר תודה"...! אף שהיא אינה זקוקה כלל לעצם האמירה. היא חפצה בשייכות ובקשר עמו.

לשם כך ניתן לנו הומס בראשית - "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". כדי שנכיר את השי"ת ונדע אותו, העיקר - שנשתף אותו בחיים היומיומיים שלנו, כדי שנחיה יחד אתו. אנחנו כביכול 'אשת איש' של השי"ת, ומתוך כך בכל עת ובכל שעה - כששוטפים כלים, כשמבשלים, כשעומדים בכיתה - תמיד ישנה מחשבה אחת ויחידה בראשנו: הקב"ה שתמיד אתנו.

והמלאכה היתה דיים וגו' והותר (לו ז) האור החיים הק' הקשה שלכאורה הפסוק סותר את עצמו, תחילה אמר דיים, ואח"כ אמר הותר, ופירשנו על פי מה שאמרנו בזה"ק פ' תרומה (דף קכח.) שלא כל הנותנים זכו שהמשכן יבנה מנדבתם, ומי שלא היה ראוי לזה נשארה נדבתו.

[9] INTERVIEWER: When I give financial assistance to someone who is in need, what should my mental attitude be?

RABBI CHAYIM ZAITCHYK: "Realize that the money you are giving is not really yours. The money truly belongs to the person to whom you are giving it. The Almighty has made you His messenger to collect that money and give it to its rightful owner. When you internalize this awareness, you will be free from feelings of arrogance and conceit."

22

Inspiration: Insight

Perhaps the Torah is informing us of how beloved the Children of Israel were in the eyes of the Omnipresent; because they brought more than was necessary, Hashem therefore concerned Himself with the honor of each individual who troubled himself to bring something, and He insured that everything was included in the construction of the Mishkan. This is the intent of the verse: And the work, through which Hashem commanded that the Mishkan be built, sufficed (דִּים) to encompass all that the Children of Israel brought, even though it was more than was necessary (וְהוֹתֵר).

Through a miracle, the receptacle was able to receive more than it could actually contain.

*Two factors contributed to the people's meriting this miracle. Their giving of their own valuable possessions for the construction of the Mishkan and its vessels was done purely lesheim shamayim, for the sake of Heaven, free of any personal motives. Additionally, the people performed this mitzvah with zerizus, alacrity. Both these points are expressed by Ohr HaChaim earlier in the parashah (35:20): "They all took leave of Moshe [to bring the materials] as one, with zerizus, and not one was held back by his neighbor [i.e., no one tried to selfishly deter his friend so that he could bring a given item instead]."

24

ה' ומתקבל לנחת רוח לפניו, ואפילו במקום שאיננו רואה איך שעבודתו עשתה פרי ונדמה לו כאילו יגיעתו לריק וללא תועלת, לא תעלה על דעתו מחשבת פיגול לומר שהעבודה מיותרת לפניו ית', אלא ידע שהקב"ה חושש לכבוד כל פיסת יגיעה ולכל קורטוב של מאמץ, והכל מתקבל לפניו בנחת רוח.

ועוד אנו למדים רעיון חיוזק זה מפרשת הקרבנות שאמרנו חז"ל (מנחות קי.) אמר רבי שמעון בן עזאי בא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות, נאמר בשור הגס 'אשה ריח ניחוח' ובעוף הדק 'אשה ריח ניחוח' ובמנחה 'אשה ריח ניחוח' לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין את לבו לשמים. והיינו שהשווה הכתוב את קרבנו של העשיר המשלם על שורו הון רב, לקרבנו של העני המשלם על עופו או מנתחו פרוטות מועטות, כדי להבינו שאין הקב"ה בודק אחר כמות הנדבה, אלא אחר כוונת הלב הן הן הדברים, ולפי מה שהאדם מכוון בשעת מעשה לשעבד לבו לשמים ולהביא הקרבן במחשבה טהורה כך עולה הנדבה לפני ה' ומתקבלת ברצון לריח ניחוח.

מסבב שלא ישלים פרשיותיו, שהרי אם כתוב בחז"ל זו האמת היחידה ואין אמת אחרת. ומי אינו רוצה לחיות הלא זהו הרצון החזק ביותר שיש לאדם.

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (שמות לו, ז)

ענוה ושפלות יסוד לבנין הבית

בפסוק זה כבר תמחה רבים שהוא סותר את עצמו או שהיתה המלאכה דים היינו כמה שצריך או הותר ומה הכונה דים והותר, אלא הביאור הוא, כאשר המלאכה היא בדיוק סבור כל אחד מהנותנים בלעדי לא היה משכן, לעומת זאת כאשר המלאכה היא "והותר", אף אחד אינו מתגאה, הוא חושש שמה חלקו נשאר בחוץ, אם כן, לעולם המלאכה היתה יותר אך היא היתה דים, אך את זה בדיוק היה צריך למשכן שהמלאכה תהיה יותר, המשכן הוא מקום להשראת השכינה, במשכן אסור שידבק סרח קטן של גאות, מחשבה דקה שבלעדי לא היה משכן פוסלת היא, פיגול הוא לא ירצה, כי הקדוש ברוך הוא משרה את שכינתו על הענוים והשפלים.

בדומה לזה אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני מלכים א רמז קפה) א"ר לוי בשם ר' חייא בר חנינא, אתה מוצא כשנעשה המשכן שני שבטים היו שותפין במלאכתו, שבטו של יהודה בצלאל, שבטו של דן אהליאב בן אחיסמך, וכן במלאכת בית המקדש בן אשה אלמנה הוא מבנות דן ושלמה בן דוד למטה יהודה, וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור בן אשת אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחשת [ואמו היתה משבט דן] לא בצלאל ולא שלמה ראו פחיתות כבוד להתעסק בבניית המשכן והמקדש עם אנשים מהשבט הפשוט שבישראל, כי בשביל השראת השכינה צריך ענוה ושפלות.

20

בפי ויקהל ישרים יקצט

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר" (ל"ז, ז).

התורה מדגישה את נדבת לבם של עם ה'. ברווח יותר מהנדרש - "והותר". היינו שחלק מן התרומה לא הוצרך לבנין המשכן וכליו.

שמעתי, ששיר זה הוצרך, שאם יעלה על לב אחד מן התורמים שמבלעדי תרומתי לא היה המשכן מוקם, מיד יענוהו: חלקך כלל לא נמצא במשכן, אלא בהותר. והוצרך כל זה בעשיית המשכן מקום שהשכינה שורה. אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת. בית ה' חייב להיות מסולק מה'אני'. גם משהו ממנו בבל יראה ובל ימצא. כמבואר בפרשת פקודי, רק משה יכול היה להעמידו משום שכל מעשיו מיוחסים לה' יתברך ויתעלה ללא הרחור כלל ועיקר.

ועל כן זכה המשכן להיות נצחי, קיים לעד ולנצח נצחים, כמבואר (יומא ע"ב א'): עצי שטים עומדים וכו'. שמה תאמר, אבד סברן ובטל סכויין, ת"ל, עומדים - שעומדים לעולם ולעולמים.

23

משחת אחר המרבה ואחר הממעט שמו

ר' קאמאן

מדרך הטבע ונעשה נס שכל המובא בית ה' נכנס במלאכת המשכן והחיוזק המועט את המרובה עד שלא נותרה מהנדבה כלום, וכל החפצים הגיעו לידי שימוש בפועל. וזה שיעור הכתוב: והמלאכה אשר ציוה ה' לעשות במשכן הספיקה להיכנס בתוכה כל המלאכה שעשו בני ישראל, והגם שהיה יותר מהצריך, הספיק המקבל לקבל יותר משיעורו על ידי נס.

ועל דרך העבודה אפשר לנו ללמוד מזה * חיוזק גדול ועצום, שצריך כל איש מכני ישראל לדעת שכל מאמץ שהוא מתאמץ בקיום התורה וכל יגיעה שהוא מתייגע בעבודת הכורא, הכל עולה לפני

ומזה יקח כל איש ישראל חיזוק מעליא
שלא לזלזל בשום פעולה טובה
שהוא עושה ולא לבטל בלבו שום מעשה
טוב בתורה ובמצוות, אלא ידע להעריך כל
מאמץ בהערכה אמיתית ולהחשיבה
כחשיבות יתרה כראוי לחפץ יקר ערך.

פרוטה פרוטה מצטרפת לחשבון גדול
ויכולנו להמחיש פרט אחד מיני אלף
כדוגמא מעשית, במה שמצוי
לפעמים שעורכים מגביות הצלה בשביל
משפחה העומדת לפני התמוטטות או
בשביל להקים קרן בעבור משפחת אלמנה
ויתומיה, ומטרת הקמת הקרן היא לגייס
סכום גדול מאוד שיהיה בו כדי לעזור
למשפחה לצאת מסבך חובותיה ולעזור
ליתומים בהקמת ביתם בבוא היום.

ופעמים הרבה אנו רואים אנשים שכשבים
הגבאים להתירם לדבר מצוה כון,
הם עונים להם הרי אתם צריכים סכומים
עצומים של רכבות אלפי דולרים, ומה אם
כן תועיל תרומתי הקטנה שאתן הלוא לא
תוכלו להגיע למלוא הסכום מתרומה זעירה
כזו, ומוטב שתפנו לעשירי הקהל שיפרישו
סכומים הגונים שיש בהם ממש ואל תבזבו
זמנכם להתרים אנשים כערכי על כמה
פרוטות.

אכן לפי דברנו יוצא שחשבון זה אינו נכון,
כי הלוא כלל גדול אמרו חז"ל (בבא
בבא ט:): שבענין הצדקה כל פרוטה ופרוטה

מצטרפת לחשבון גדול, וכל סכום מועט
ביותר שהאדם תורם מכספו, מביא לבסוף
להשגת הסכום הכולל כולו. ובפרט אי
אפשר לומר דברי הבל הללו בנוגע כלפי
שמיא, כי הרי זה פשוט שלפני השי"ת אין
שום נפקא מיניה בין העשיר התורם עשרת
אלפי דולרים לאיש פשוט התורם כמה
דולרים בודדים, ואדרבה לפי האמת חשובה
תורת העני הניתנת בלב שלם ונפש חפצה
הרבה יותר מתרומת העשיר הניתנת בכפיה
וכלב כבוד.

26
ובענין זה ממש יש לומר על כל חלק
מחלקי העבודה, וכמו בנוגע
למצות לימוד התורה שישנם אנשים הזוכים
לשבת באוהלה של תורה כרוך שעות היום
וכל שיגם ושיחם מוסב רק על דברי תורה,
ולעומתם יש כאלו שלא זכו בזוכה זו והם
טרודים רוב שעות היום על המחיה ועל
הכלכלה להביא טרף לבני ביתם, ואין זמנם
פנוי לעסוק בתורה הרבה.

והנה גם בזה מצינו שאנשים מסוימים
רוצים לפטור עצמם מקביעת עיתים
לתורה, וטענתם בפייהם כי אם אין
עיתותיהם בידם להגות בתורה יומם ולילה,
מה תועלת ירוויחו כשילמדו שעה אחת או
שתיים הלוא אין זה שווה כלום לערך
הלומדים שמננה או עשר שעות ביום.

אבל לדברנו עולה שאין בדבריהם אלא
אמתלא ותירוץ לחפות על עצלותם
והתרפותם כי נרפים המה מלהתאמץ קצת
בדברי תורה, ופשוט שהחובה מוטלת
עליהם ללמוד כפי יכולתם אם מעט ואם
הרבה כל אחד לפום שיעוריה דיילה,
והכמות המועטת אינה שום סיבה לעזיבת
התורה לגמרי.

והכמינו הקדושים קוראים לאדם המדבר
ככה 'טיפש' כראיתא מפורש
במדרש (ויק"ר יט ב) מי שטיפש אומר מי
יכול ללמוד את התורה, נזיקין שלשים
פרקים, כלים שלשים פרקים, מי שפיקח
מהו אומר הריני שונה שני הלכות היום
שני הלכות למחר עד שאני שונה את כל
התורה כולה. וזהו כרעיון האמור, שאין
הקב"ה מונה כמה דפי גמרא לומד, ולא
כמה שעות רצופות התמיד לשנות, והתביעה
על כל אחד היא ללמוד לפי מסת הפנאי
שבידו, וגם על זה אמרינן רגע לרגע מצטרף
לשעה שלימה וכל קצת התאמצות חשובה
לפניו כהרבה.

והסברה הנותנת בזה הינה, כי הלוא אליבא
דאמת אין השי"ת צריך למעשיהם
של בני אדם, ואין לו צורך בתרומותיהם
של אנשים מזה העולם, מאחר וכל העולם
כולו שלו וממנו לוקחים ומביאים אליו כמו
שאמר הכתוב (דברי הימים א' כט יד) 'כי ממך
הכל ומיך נתנו לך', ובגמרא (שבת כג:)
אמרו כן לגבי מצות הדלקת המנורה בהיכל
בית המקדש, וכי לאורה הוא צריך והלא
כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר
לא הלכו אלא לאורו.

והטעם שציוונו לקיים המצוות הוא מחמת
שרצונו הטוב להיטיב עם בראי
והפן השי"ת לזכותנו בהשפעות טובות,
ובשביל זאת נתן לנו מצוותיו כדי שיוכל
לגמול לנו טובה וכלשונו של התנא הקדוש
רבי חנניה בן עקשיא במשנה (מכות פ"ג
מ"ט) רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך
הרבה להם תורה ומצוות.

ובך גם איתא בדברי חז"ל על מצות
הקרבנות שאינם באים מפני שיש

Inspiration: Insight

An act that is performed *lesheim shamayim* is never forgotten
Above. It can be performed in the utmost secrecy, without
another soul knowing what has transpired. Whatever the case, it is
taken note of and recorded in Heaven, and its rewards are everlasting.

There are times when years, even generations, can pass before the
reward for such a deed is realized.

Bezalel received a Divine appointment to head the Mishkan's
construction. In stating this selection, the Torah traces Bezalel's
lineage to his grandfather Chur. *Da'as Zekeinim* (35:30) relates:

When HaKadosh Baruch Hu told Moshe, וַעֲשֵׂת, And you shall do, regarding the construction of the Mishkan, Moshe thought that he himself would construct everything. Said HaKadosh Baruch Hu to him: "It will not be as you imagine; rather, the grandson of the tzaddik, meaning Chur, who was killed because of the Sin of the Golden Calf, will come and construct it, for the Mishkan is an atonement for that sin." Therefore, the Torah states, "Observe! I have selected by name Bezalel, son of Uri, the son of Chur..."

As Rashi (32:5, citing Midrash) relates, Chur, who was the son of Miriam, rebuked those who were involved with the Golden Calf. The people responded by murdering Chur. For this act of *mesiras nefesh*, self-sacrifice, Chur merited that his grandson be granted the awesome privilege of constructing the abode for Hashem's Presence on this earth.

All this should serve as a source of inspiration to those who battle their *yetzer hara*, striving and struggling to refine their *midos*, subjugate their desires, and become better servants of Hashem. People often anticipate an almost tangible spiritual uplift as a result of such efforts. When 'Divine Inspiration' is not forthcoming, they become disappointed and frustrated. There is no reason for such despair,

for no effort that is expended *lesheim shamayim* is ever for naught. The most minuscule deed, verbal expression, or thought that is directed toward self-improvement does not go unnoticed. Though decades or even centuries may pass without a given act having borne fruit, one can rest assured that it will bear fruit at some point in time.²¹

The converse of the above is true as well. When one is indolent in his service of Hashem, the resulting loss may not become apparent for quite some time, but it will surface eventually.

ולאור דברי חכמינו מתחורת לנו ההבנה מדוע אין נפקא מיניה לפני השי"ת אם האדם עושה הרבה או עושה מעט, והכל עולה בנחת רוח לרצון מעליא, כי הרל בין כך ובין כך אינו צריך לכלום ורצונו רק להלך אחר כוונת העשיה ורצון הלב שהאדם מקדיש בשעת מעשה המצוה, ולכן כשהכוונה אכן שלימה די הצורך אזי מתקבלת העבודה לנחת רוח לפניו.

זורע צדקות מצמיח ישועות

והנה עד כה דברנו על הרעיון להחשיב כל פעולה קטנה שהאדם עושה, והחובה שלא להימנע מכל עשייה טובה גם כשהיא נראית קטנת ערך מידי, והעלינו על נס שכל מעשה טוב שהאדם עושה הריהו גורם נחת רוח כלפי שמיא. אכן יש לנו להתבונן יתרה מזו, שגם על העשייה הטובה שאין בה שום צורך ולא נצמח ממנה שום תועלת נאמר הכלל הגדול שאחד המרכבה

ואחד הממעט עולים מעשיו לרצון ומתקבלים לפני ה'.

כי הרי כך אנו רואים מפורש בנדרת המשכן שעל פי האמת לא היתה שום תועלת בתרומות המיתרות, והיו יכולים לבנות את כל המשכן וכליו בלא להזדקק לתרומות הללו, ולמרות כך נעשה הנס הגדול ונכלל הכל בתוך התרומה ומהכל נעשית המלאכה בלא להותיר פרוטה אחת בלי השתמשות. והרי זה ראייה ברורה שגם המעשה שלפי ראות העין אין בו תועלת, אי אפשר לבטל את ערכו ולומר שאינו שווה כלום ובודאי נגרם מזה נחת רוח לפני ה'.

ועלינו להבין שלפעמים יש ודוקא העשיה הפשוטה שנראית כמי שאין בה כלום ולא יצמח ממנה תועלת כלשהי היא היא המעלה קורת רוח בשמים באופן גדול ביותר, ולפעמים עושה האדם איוו פעולה קטנה שכמעט לא ייחס לה חשיבות, ובאמת עשתה פעולתו זו למעלה פירות ופירי פירות לאין שיעור.

ומעוה גדולה טועים האנשים האלו המדמים לעצמם שכל פעולה טובה צריכה להביא תוצאה מידי, וחושבים שאם אינם רואים התוצאה הרי זה ראייה שהמעשה עצמו לא היה בטוב ולא הועילו במעשיהם כלום, כי האמת היא שכבר אמרו חז"ל (בבא מציעא מב:) שאין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ולפעמים דוקא מה שלא רואים לעין זהו המעשה המועיל ביותר.

וכמו שפירשו הצדיקים מה שאנו אומרים בתפלת יוצר על מעשי הקב"ה שהוא 'זורע צדקות מצמיח ישועות', שכן היא גם

כן הנהגתו עם בני אדם במעשי המצוות שפעמים זורע האדם צדקה אחת ועושה מצוה קטנה, וזריעה זו מצמיחה ישועות הרבה ומביאה תועלת גדולה הרבה ממה שהאדם חשב לעצמו מקודם.

ובאמת אנו רואים זאת בתורה הקדושה שהלוחות הראשונות שנתנו בקול רעש גדול לא התקיימו, ודוקא הלוחות השניות שניתנו בצנעא הם נשארו עומדים וקיימים לעולמי עד, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא תשא לא) שהלוחות ראשונות על שנתנו בפומבי לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו, ואצל הלוחות האחרונות אמר הקב"ה למשה אין לך יפה מן הצניעות. ומזה עלינו להתחזק שלא הפעולות הגלויות לעין הם המצמיחות תוצאות מבורכות, אלא יש ודוקא הפעולות השקטות שלא ניכרת תועלתם בשעת מעשה הם אשר נשארים ועומדים ברי קיימא.

כי הכלל היסודי האמור בזה הוא שאין השי"ת מסתכל על התוצאות שהעשיה מביאה, אלא על המאמץ והיגיעה שהאדם מתעמל בעבודתו, וכפי שהיה הרה"ק רבי מגדל מקצק זצ"ל אומר שהסיבה מדוע שלטה עין הרע בלוחות הראשונות ונשתברו

וזה פשוט שהדברים הללו נאמרו על כל מצוה ומצוה ועל כל דבר ועשייה טובה, שכאשר האדם מישראל מעורר בלבו רצון אמיתי לעשות איוו מצוה, מיד עולה הרצון ההוא לפני ה' ונחשב לו כאילו קיים מחשבתו בפועל הגם שלמעשה לא הצליח בכך.

ואם במחשבה אמרין זאת, על אחת כמה וכמה במעשה הנעשית בפועל שכאשר עושה איוו פעולה טובה כדי להשיג ממנה תוצאה כלשהי בענין של מצוה, לא יבחנו בשמים אם אכן הצליח להשיג המטרה, אלא יכתב בספר זכרון לפני ה' שכן וכך עשה פלוני בן פלוני ונחשבת העשיה לכדה כאילו הושגו ממנה כל התוצאות בפועל.

ועל דרך שכתב בספר 'שפת אמת' (פרשה צו שנת תרמ"ו) שזהו פירוש מאמר הכתוב (תהילים כ ד) 'יזכור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה' כי השי"ת זוכר כל מנחה ועשייה טובה שהאדם עושה, והנחת הטוב ממעשה המצוה נשאר קיים לנצח נצחים ולא ימוש מלפניו ית' לעולמי עד.

35a התפלה וא נענה יחזור ויתפלל

ועוד זאת צריך איש ישראל לדעת שכלמו שאמרו על מעשי המצוות שאין שום מצוה הולכת לריק, כך גם היא המציאות בענין התפלה, שכאשר האדם מתפלל על איזה דבר ורואה שלא נענה בתפלתו, כל

יחשוב שתפלתו היתה ללא תועלת ולשוא התפלל, אלא ידע שכל תפלה ותפלה עולה ומתקבלת לפני כסא הכבוד ולעולם לא שבה ריקם, ואפילו אם לא תועיל היום כודאי תועיל לאחר זמן או לדורות הבאים.

וראייתו מובא בשם הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל, שביאר מה שאמרו חז"ל (ברכות לב:) אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר (תהלים כו יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל השם'. שאין הכוונה בדבריהם כפי שטועים בני אדם לחשוב שהתפלה הראשונה אינה נחשבת לתפלה ולכן יחזור ויתפלל תפלה אחרת אולי תועיל היא, אלא זאת למדו חכמינו מלשון הפסוק שאם רואה שהתפלה הראשונה לא נענתה יחזור ויקווה על אותה תפלה ממש, והיא עצמה תועיל להמשיך לו הישועה, מפני שאין שום תפלה חוזרת לריק מן השמים.

ובספר 'דברי יחזקאל' (פרשת וירא) הביא ראייה ליסוד זה ממה שמצינו אצל אברהם אבינו ע"ה שהתפלל תפלה ארוכה בהפצרות רבות על אנשי סדום, וגם לאחר ריבוי הפצרותיו לא הועילה תפלתו כלום, והכתוב מספר שגמר תפלתו זאברהם שב למקומו (בראשית יח לג), פירוש שישב למקומו ומעמדו הראשון כמו שהיה עומד קודם התפלה, וגם כשראה שלא פעל בתפלתו כלום, לא נפל לידי יאוש וחוסר אונים ולא הרהר לעצמו שאין ערך לעבודתו, רק תיכף כשגמר לעשות את המוטל עליו חזר לעבודתו כבראשונה כאילו לא היה ולא עשה שום מעשה בינתיים.

ובח זה היה לו לאברהם אבינו ע"ה מתוך שהאמין בגודל כוחה של תפלה וידע

שאין שום תפלה חוזרת ריקם ושום מעשה טוב לא נעלם לשוא, וכודאי שאם לא פעל לרגע זה ישאר זכרון התפלה בשמים ממעל ותצמיח לו ישועות אלהבא, ולבסוף יראה שתפלתו עשתה פירות והביאה תועלת גדולה.

ומבאן נשאב עוד נקודה של חיזוק בעניינה של תפלה, שלפעמים רואה האדם שאינו יכול להתפלל בהתעוררות הלב כראוי, ומשום כך מתרפים ידיו מן עבודת התפלה ומתחיל לחשוב שאם אינו מרגיש טעם והתעוררות הלב בשעת העבודה, אזי אין תפלתו עולה למעלה ואינה מתקבלת לפני ה'. אבל באמת צריך שיחבונן שכמו שאין העבודה נמדדת לפי התוצאות שלה, כך אינה נמדדת לפי הטעם וההרגשים שבלבו, אלא כל תפלה ותפלה שאיש ישראל מתפלל בפיו וברצון, טוב, עולה ומתקבלת לפני ה' לריח ניחוח.

וכמו ששמעתי עובדא ביהודי אחד שנכנס
ובא לפני כ"ק אדמו"ר בעל בית
ישראל זצ"ל מגור, והתמרמר לפניו
שתפלתו אינה עולה לו בניקל ואינו מצליח
להתפעל בתפלתו כאוות נפשו וכמי שאומר
עס דאוונט זיך נישט. והשיבו הרבי

בלשונו הזהב, הבט נא בפנים השולחן ערוך
הלכות תפלה ולא תמצא סעיף אחד שמוזכר
שם הלכה כזו שצריך להרגיש טעם
והתרגשות בשעת התפלה, ולא תמצא תנאי
כזה שאין עומדים להתפלל רק באופן
שההרגשים פועלים כראוי, ומה שתראה שם
הם דברים פשוטים שצריך כל אחד להתפלל
שלוש תפילות בכל יום ולהתאמץ רק על
הבנת פירוש המילות כפשוטם ולא יותר
מכך.

ומכל אילין דיבוריא יקח האיש הישראלי
עצת חזיון ואומץ לב, שכאשר קורה
לפעמים וכשעה שעוסק בעבודת ה' רואה
שאינו לו טעם ותענוג בעשיית המצוות או
שנדמה לו כאילו אין תועלת במעשיו, או
כשלפעמים מתאמץ על איזה ענין ויגיעתו
אינה נושאת פירות. בשעה זו צריך שיזכור
כי עלינו עם בני ה' מוטל החוב רק לעשות
את אשר בדינו לעשות בקיום התורה
ושמירת המצוות, וכשהאדם עושה את שלו
בתכלית היכולת שבידו, אזי מחשיבים לו
מן השמים כאילו הגיע לרום המעלות
שצריך להגיע וכל מחשבה טובה נחשבת
לו כאילו עשאה בפועל, וכל רצונותיו
הטובים ועשייתיו נכתבים בספר זכרון לפני
ה'.

מעין בית השואבה ויקהל רלה
ד שואב

ובמדרש (שמו"ר פרשה נא,ב) א"ל משה
להקב"ה עשינו את מלאכת המשכן והותרנו,
מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן
לעדות. והקשו המפרשים, היכן מצינו שעשו
משכן אחר בשם "משכן העדות".

ויתכן לפרש, שהרי המשכן נקרא "משכן
העדות" על שם שיש בו הארון הקודש שיש בו
"לוחות העדות". ונמצא שקדושת המשכן
נוקטת מקדושת התורה, וכן הוא בבית
עולמים, שארון הברית היה מונח בקודש
הקדשים ואח"כ נגנו במקומו דווקא [ועיי
תוספתא סוף זבחים שהחילוק בין במה גדולה
שאו הותרו במות יחיד לקדושת משכן שאו
נאסרו הבמות הוא אם הארון במקומו או לא,
עיי"ש]. והנה החילוק בין תורה ועבודה הוא
שעבודה יש לה שיעורים והגבלות, והתורה
היא "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"
(איוב יא,ט), וכעין מה שמצינו שהקרבת
הקרבנות היא רק ביום, ואמנם בתורה כתיב
(יהושע א,ח) "והגית בו יומם ולילה". ובכן
הביאו בני ישראל את תרומת הקודש בלי
שום גבול עד שהעבירו קול במתנה שלא

יביאו עוד, ונתנו יותר מן הצורך כי לקדושת
התורה אין שום גבול.

וזהו שאמר לו הקב"ה למשה עשה להם
משכן לעדות, פ"י תניח את הנותר כי על ידו
* הנותר נעשה המשכן ל"משכן העדות" המיוסד
על קדושת התורה, וכל עבודת הקרבנות
שבמשכן תוצאה מקדושת התורה שמתגלה
בארון הקודש, הן תורה שבכתב ששורשה
בלוחות העדות וספר התורה המונחים בהארון
והן תורה שבעל פה ע"י דבר ה' שיצא [בכל
פרטי המצוות] מבין שני הכרובים, ומה
שהביאו המנדבים "די והותר" תשאיר באוצר
* לסמן שהמשכן הוא משכן "העדות" לשכנו
כבוד של ארון העדות בקודש הקדשים אשר
שם כסא הכבוד של תורת ה' בלי קצבה
וגבולים.

קבו קול פקודי מבשר

הסומר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה: רבון העולמים, עשינו את מלאכת המשכן,
והותרנו. מה נעשה בנותר? אמר לו, לך ועשה בהם משכן לעדות. וכל המפרשים
* נתקשו בזה. והגיד הוא וצ"ל: "ה' שיש בני אדם שאף אחר כל הנדבה, לבס בוער לעשות
עוד. אבל כנר נחמלא. כמו במשכן, שהמלאכה הייתה לים, והותר. ומוספת הנדבה,
היתה חצינה לפני הקב"ה יותר מכל הנדבה. שהרי הייתה נלמי דרושה מהם כלל,
אלא אהנה מופשטת. וזה שאמר לו: לך ועשה בהם משכן לעדות. בהם, דייקא. שזה
חצי לפני ביותר. וזה שאנו מצרכים: הצומר נשירי זמרה. היינו, השייכים של הזמרה.
שעדיין הלל הומה לומר זמירות ומשכחות, נוסף על מה שאמר. והשי"ת צוהר בזה
ביותר. ודברי פי חכם חן, ושפמים ישק. וכך יש לומר בענין הלל בראש חודש. שאינו
נדרש, ולא בא עליו ציווי, אלא שישארל בעצמם לבם הומה לומר הלל, זה חביב לפני
המקום ביותר. ונראה, שזה בא מחמת שהוא יום טוב של דוד המע"ה, שרידה להקב"ה
בשירות ובתשבחות. על כן, בירש שלו, הוא משפיע ממדותיו לכלל ישראל להיות לבם
חומה בשירות ותשבחות. וזה שאנו אומרים בשיר של ראש חודש (הלילס ק"ד): אשירה
לה' בחיי אומרה לאלקי בעודי, יערב עלי שירי אנכי אשמח בה'. [שם משמאל פרשם נח, נח
ו"ח ממסון מ"פ. ועין עוד בש"ק ח"ג אות קסא].

קבר קול ויקהל מבשר

ח. והמלאכה היתה דים וכו' והותר (שמו"ר ל"ו ז). מדרש באור החיים הקדוש, דהם
ב' דברים הפכיים. אם דים - אינו הותר, ואם הותר - אינו דים. ויש
לומר, דהותר קאי על הרצון. שרצונו נשאר גם כן לאחר כן. והותר - גם לזמנו, שנשאר
לתמיד. וכן איתא בשפת אמת פקודי (מג"ד), בשם החידושי הר"מ ז"ל, שביאר דברי
המדרש (פקודי, שמו"ר ל"א ז'): ששאל משה רבינו ע"ה: מה נעשה בנותר, ואמר לו הקב"ה:
לך ועשה בהם משכן לעדות. וכך, שהכוונה, כי זה המותר נדבה, שלא נעשה ממנו בנין,
אם כן נשאר לדורות. ואפילו כשאין מקדש, אעפ"כ, רצון ונדבת בני ישראל לעולם קיימת.
עיי"ש. ונכחני סקידים איתא מהחידושי הר"מ ז"ל, שצ"ל על פי מה ששמע מהרבי
רבי בונם ז"ל מפישימא, שפירש על מה שכתוב, הצומר נשירי זמרה: שיש שלחקר
השירה והזמרה מאיר הפנימיות שנלכ, שנחמלא חשק ורצון לשורר ולשנח עד עולם
* כלי הפסק. וזהו הפירוש הצומר נשירי זמרה: נשיריים של הזמרה. שהקב"ה צוהר
במה ששאל מהזמרה ומהשירה, והוא החשק והרצון שיש לו אחר השירה
והזמרה, לשנח ולומר עוד. וזה פירושו: והמלאכה היתה דים לכל המלאכה, וגר', והותר.
שאחרי שהתנדבו למלאכת המשכן, היה להם חשקות גדול להתנדב עוד. ולפי זה יש לומר,
שזה הרצון שנשאר לתמיד. וזה דאיתא: ושעירי עזים נעשה ברצון ובעבודת בית המקדש
נשמח בולנו, שהגיד כ"ק אאז"ל: דנעשה ברצון - היינו, עם הרצון עצמו. דגם כשאין
בית המקדש קיים - הרצון עצמו הוא הקרבן. ויש לומר, דמזוהרת - נשאר הרצון לתמיד.
וזה דאיתא: אבדתם נעשה, הוי חזירין בנשמע. שחנשמע נשאר גם להיות. [מן אלמו"ר
ה"ל שמה" ז"ל מגור, ש"ק ויקהל מס"ס טניאל].

כשבאים לנדב - אין לסרב...

ויעבירו קול במחנה לאמר, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה... (לוי)

לכאורה, אין הלשון מדויק. "אל יביאו עוד מלאכה" - היה צריך לומר, שהרי הקריאה הופנתה לאותם שהביאו את התרומות, ולא לעושי המלאכה.

אלא, שבכונה השתמש משה רבנו בסגנון זה. ברגע שנודע על כך שזקוקים לתרומות לעשיית המשכן, אחזה בעם רוח התנדבות שעוד לא היה כמותה. בימים אלה יצא לפועל כל מה שעד אז היה טמון בלב - ההתלהבות דקדושה, "אהבת כלולותיך". אילו היה משה רבנו מודיע: "דיו! אל תביאו יותר!" היה קוטע את ההתלהבות בשיאה, והיה גורם מפח נפש לעם ישראל.

לכן העדיף משה רבנו, להשתמש ברמז, כדי שהם מעצמם יבינו שאין מקום להוסיף נדבות. הוא ציוה להכריז: "אל יעשו עוד מלאכה" - אין אפשרות יותר לעשות, וממילא - יבינו שגם אין מקום להביא...

(עי"פ באר משה)

שמז	ליעקב	ויקהל	אמת
-----	-------	-------	-----

43

בא וראה יקרות וחכיבות המצוה, שהי' כמה כסף זהב ואבנים טובות וכדומה נשחקע בבנין המשכן, וכמה חדשים יגעו בעשייתו, ובאמת לא היו צריכין [אותן] אלא חדשים אחדים אלמלא חטאו במרגלים והיו נכנסים תיכף לארץ ישראל והיו בונין בנין של אבנים⁸, והרי נמצא שכל יגיעתם היתה רק לקיום מצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ומכיון שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות וצריך אתה להזהר במצוה קלה ככתמורה א"כ לכל מצוה ומצוה צריך הוא להיות יגע כל כך וכמסירות גפלאה ככל חכמי לב הללו שיעזו להקים את המשכן. ודו"ק.

130 WITH HEARTS FULL OF LOVE

44

R. Selman

This is what we should instill in our children. We should make them proud of being superior to the lust-driven animals. We should show them how to derive pleasure from doing a *mitzvah*, from learning Torah, from helping another person, from being kind and considerate, and yes, from turning away that second cookie for which there is absolutely no need. If you are *mechanech* your children properly, they will derive more pleasure from turning down the cookie than they would have derived from eating it, and it will also be a pleasure of a higher order.

Let the child see this for himself. When he helps a failing classmate study for a test and because of his help the classmate passes, say to him, "Let's talk about pleasure. Which did you enjoy more, helping your friend pass the test or a bowl of chocolate ice cream?" Ask him to consider why there is no comparison between the two. Help him to see that the *chessed* was a real and profound pleasure on which he will be able to look back with satisfaction even when he is an old man, while the ice cream was a fleeting moment of illusion. Reinforce this lesson again and again, and he will come to see physical pleasure for what it is, a brief casual enjoyment at most, a pleasure for which nothing should be sacrificed.

ויכלא העם מהביא והמלאכה היתה דים והותר (וי' ו-ו). וקשה קושיה האור המיים (פס' ו) אומרו 'דיס והותר' שהוא תרמי דסחרי, אס דים אינו הותר אס הותר אינו דים, עי"ש. גם הפירוט רש"י 'והמלאכה מלאכת הנאה' אינו מובן, מה מלאכה שייך בהנאה.

אלא יש לומר 'מלאכת הנאה' הוא הגדנת לב והמשוקה והשקן והרלון של הנאה, ואף אחר שכלו מלהביא כי נלטו שלא להביא עוד, אמנם המשוקה והרלון להביא זאת נשאר בהם ולבניהם אחריהם לדורי דורות, משוקה ורלון לנדב ולתת לנדקה ולמנוה ולהיות מתומכי אורייתא וכדומה, וכו' ויכלא העם מהביא' אף אחר שכלה ההנאה ענמה, אמנם 'והמלאכה מלאכת הנאה' היינו המשוקה והרלון 'היתה דים והותר' נשאר בהם ולבניהם אחריהם לדורי דורות כנ"ל:

או 'יאמר' 'מלאכת הנאה' היינו הכוונות שהיו מכוונים נשעת הנאה, שהם מביאים זאת לשם השראת השכינה נמשכן, והמלאכה זו - היינו הכוונות אלו, היו נקדושה גדולה וימירה כל כך עד שהיתה דים להשראת השכינה נמשכן, והותר עוד להניח נרכה אל תוך נמיהם שמשרה השכינה גם נמעשי ידיהם נמיהם:

45

And when you teach him about learning Torah and doing *mitzvos* and *maasim tovim*, help him to see that these are the sources of the greatest pleasure a human being can experience. We've spoken previously about the *pesukim* (Tehillim 112:1-2), "Fortunate is the man who fears God, who strongly desires His *mitzvos*. His offspring shall be the mighty of the earth, a virtuous generation that shall be blessed." The Gemara comments (Avodah Zarah 19a), "His *mitzvos*, but not the reward of His *mitzvos*." If you tell your children to do *mitzvos* because they will be rewarded, then you're not conditioning to do *mitzvos* but to rather to seek rewards. Show them instead that a *mitzvah* is its own reward, that there is profound pleasure to be derived from drawing closer to the Ribono Shel Olam and emulating His ways.

Teach your children that these are the only true source of real and lasting pleasure for a person in this world. If you share with them your own strong desire for the *mitzvos* themselves, you can rest be assured that your children shall be the mighty of the earth.